

Тетяна Лагойда

к.ю.н, доцент, доцент кафедри права

Хмельницького національного університету

**РЕАЛІЗАЦІЯ МІНІСТЕРСТВОМ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ
ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ФУНКЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Екологічне інформаційне забезпечення є поліфункціональною правовою категорією, що має міжгалузевий характер. Перш за все, це важлива функція управління в галузі екології. Також екологічне інформаційне забезпечення є одним із способів реалізації права на доступ до екологічної інформації, яке закріплене на найвищому конституційному рівні, в ст. 50 Конституції України [1], та конкретизоване в галузевому законодавстві. До того ж ця діяльність направлена на реалізацію як екологічної, так й інформаційної функції держави.

Значення належного забезпечення екологічною інформацією в умовах війни важко переоцінити. Адже наслідками військових дій є не лише людські втрати і нищення майна, а й збитки для довкілля, що можуть викликати в тому числі різні негативні процеси в сфері забезпечення екологічної безпеки, погіршити показники якості стану навколишнього природного середовища і, в кінцевому результаті, завдати шкоду життю і здоров'ю людей. Тому прогнозовано, що в населення є підвищений інтерес до новин, повідомлень, звітів і т.д., що містять відомості з окресленої тематики.

Як і більшість функцій управління в галузі екології, екологічне інформаційне забезпечення переважно здійснюється владними інституціями. Хоча його реалізація здійснюється не лише державою, адже ч. 1 ст. 25¹ Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлює, що обов'язок по забезпеченню вільного доступу населення до інформації про стан навколишнього природного середовища лежить не лише на Міністерстві захисту довкілля та природних ресурсів України, а й обласних, Київській та Севастопольській міській державних адміністраціях, а на території Автономної

Республіки Крим - органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях, діяльність яких може негативно вплинути або впливає на стан навколишнього природного середовища, життя і здоров'я людей [2]. Конкретизація даного зобов'язання наведення в цій самій статті ст. 25¹ (п. «а» ч. 2) Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища». Вона передбачає, що екологічне інформаційне забезпечення здійснюється органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах їх повноважень, зокрема, шляхом, підготовки центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, і подання на розгляд Верховної Ради України щорічної Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні, а після її розгляду Верховною Радою України - опублікування окремим виданням та розміщення в системі Інтернет [2]. Реалізація саме цієї норми викликала наш науковий та практичний інтерес. Адже це одне з небагатьох повноважень по здійсненню екологічного інформаційного забезпечення, яке покладає обов'язки на конкретного суб'єкта (пряма вказівка ще міститься в п. «б» ч. 2 ст. 25¹ Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища») [2].

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» було доповнено ст. 25¹ у 2002 році задля виконання взятих на себе Україною зобов'язань у зв'язку з ратифікацією Законом України від 6 липня 1999 р. Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 26 червня 1998 р. [3]

Отже, вищезгадані Національні доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні повинні були готуватися Міністерством щороку, починаючи з 2003 року. Звертаємось до офіційного сайту Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Його аналіз дає можливість зробити висновок, що такі доповіді почали готуватися аж з 2009 року. Відповідні

документи були підготовлені з 2009 по 2012 рік, у 2014 році, з 2017 по 2021 рік. За інші роки доповіді відсутні [4]. Тобто, третій рік поспіль ми живемо, не маючи узагальненої доступної інформації про стан навколишнього природного середовища в нашій країні, а держава в особі компетентного органу не здійснює систематизацію наявної інформації про актуальний стан довкілля. І, на жаль, для цього є правова підстава. 9 серпня 2022 року урядом було внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 1992 р., згідно яких у разі, коли строк для подання щорічної Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні припадає на період воєнного стану, Доповідь готується за весь період її неподання та подається протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану [5]. Хоча згідно ст. 8 Закону України «Про державну таємницю» до державної таємниці не відноситься інформація про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, про вплив товару (роботи, послуги) на життя та здоров'я людини; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян [6].

В цей самий час уряд розробляє та приймає своєю постановою від 9 квітня 2024 р. Порядок підготовки щорічної Національної доповіді про стан довкілля в Україні, замінивши нею аналогічний попередній документ [7]. Щоправда нова постанова чинності ще не набрала з незрозумілих причин. Нею, зокрема, передбачено, що Міндовкілля забезпечує аналіз, узагальнення отриманих інформаційно-аналітичних матеріалів за такими розділами: атмосферне повітря; зміна клімату; водні ресурси; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природоохоронних територій; земельні ресурси та ґрунти; надра; відходи; екологічна безпека; промисловість та її вплив на довкілля; сільське господарство та його вплив на довкілля; енергетика та її вплив на довкілля; транспорт та його вплив на довкілля; стале споживання та виробництво; державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища. Далі Міндовкілля подає Національну доповідь на розгляд Верховної

Ради України до 20 грудня року, що настає за звітним. За результатами розгляду Національної доповіді Верховна Рада України надсилає Міндовкілля рішення щодо результатів її розгляду. Після цього Міністерство невідкладно, але не пізніше ніж протягом п'яти робочих днів з дня отримання рішення Верховної Ради України щодо результатів розгляду Національної доповіді, оприлюднює її на своєму офіційному веб-сайті та на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних [7].

Отже, нова Постанова про врегулювання порядку підготовки щорічної Національної доповіді про стан довкілля в Україні є значно конкретнішою та детальнішою за попередню, але залишається без відповіді питання про причини не набрання нею чинності та загалом про причини появи нормативної заборони узагальнювати та поширювати інформацію про стан довкілля України під час війни.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
3. Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 26 червня 1998 р. *Офіційний вісник України*. 2010. №33. Ст. 1191.
4. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Національні доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні. URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/natsionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-pryrodnogo-seredovyshha-v-ukrayini/>.
5. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 1992 р. № 61 : постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2022 р. № 883. *Офіційний вісник України*. 2022. №65. Ст. 3920.
6. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93.

7. Порядок підготовки щорічної Національної доповіді про стан довкілля в Україні : постанова Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2024 р. № 400. *Офіційний вісник України*. 2024. №36. Ст. 2269.